

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมภายในทางการเงินและ
บัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวอรรณณ คำกระโทก

ปริญญา บัณฑิตมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์อมรา โกไศยกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเรือง เจริญศรี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร การติดตามและการประเมินผลในการศึกษา โดยข้อมูลปฐมภูมิได้จากการใช้แบบสอบถามที่ประยุกต์จากแบบประเมินของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินด้านการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน โดยการส่งแบบสอบถามผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานควบคุมภายในขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 113 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม 113 คน นำมาประมวลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้เกณฑ์มาตราวัดความสำคัญ (Rating Scale)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งพนักงานการเงิน/บัญชี มีประสบการณ์ทำงาน 6 -10 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 10 ปีขึ้นไป มีจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป จำนวนประชากรในเขตการปกครองส่วนใหญ่น้อยกว่า 5,000 คน มีรายได้จริงไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลปีละ 6,000,001 – 12,000,000 บาท และส่วนใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 3

ผลการศึกษาแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปตามองค์ประกอบการควบคุมภายใน
ด้านการเงินและบัญชี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

ในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมองค์การบริหารส่วนตำบลได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ
ด้านโครงสร้างการจัดองค์กร มีค่าเฉลี่ย 3.97 ด้านนโยบายและวิธีบริหารบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.15 ด้าน
การมอบอำนาจ มีค่าเฉลี่ย 4.39 ด้านการแบ่งแยกหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 4.27 และด้านการปฏิบัติงานที่
สนับสนุนการควบคุมภายใน มีค่าเฉลี่ย 4.35

ในด้านการประเมินความเสี่ยงองค์การบริหารส่วนตำบลได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้าน
การกำหนดวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย 4.20 ด้านการบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ย 4.26 ด้านการป้องกัน
ความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ย 3.98

ในด้านกิจกรรมการควบคุมองค์การบริหารส่วนตำบลได้แบ่งออกเป็น 12 ด้าน คือ ด้านการ
รับเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.46 ด้านการจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.45 ด้านเงินยืม มีค่าเฉลี่ย 4.44 ด้านการเก็บรักษา
เงิน มีค่าเฉลี่ย 4.44 ด้านเงินสดย่อย มีค่าเฉลี่ย 3.69 ด้านการบันทึกบัญชีและการจัดทำรายงาน
ทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.60 ด้านการอนุมัติ มีค่าเฉลี่ย 4.22 ด้านการสอบทาน มีค่าเฉลี่ย 4.30 ด้าน
สินทรัพย์ถาวร มีค่าเฉลี่ย 4.20 ด้านการดูแลป้องกันทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย 4.35 ด้านการแบ่งแยก
หน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 4.45 ด้านการกระหายอด มีค่าเฉลี่ย 4.39

ในด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการควบคุมภายในอยู่
ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41

ในด้านการติดตามและการประเมินผลองค์การบริหารส่วนตำบลมีการควบคุมภายในอยู่
ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41

Independent Study Title Practice Guidelines for Internal Financial and Accounting Controls of Subdistrict Organization Administrations in Chiang Mai Province

Author Miss Orawan Cagratok

Degree Master of Accounting

Independent Study Advisory Committee

Associate Professor Amara Kosaiyakanont Advisor

Assistant Professor Boonruang Chareonsri Co-advisor

ABSTRACT

The objective of this study is to determine practice guidelines for Internal Financial and Accounting Controls of Subdistrict Organization Administrations in Chiang Mai Province by using the law of the Auditor General of Thailand as the theoretical framework which is comprised of 5 categories, namely control environment, risk assessment, control activity, information communication, and monitoring. The primary data for this study were collected by using the questionnaire adopted from the evaluation form regarding accounting and financial control of the Office of Auditor General of Thailand. Respondents of the questionnaires were directors and officers in the Internal Control Departments who are working in 113 subdistrict organization administration in Chiang Mai Province. The total number of questionnaire respondents was 113 persons. The collected data was analyzed by descriptive statistics such as percentage and mean.

Most questionnaire respondents were female aged between 26 – 35 years old holding graduate degrees. They were in the positions of accounting and financial officers with 6 – 10 years working experiences. The subdistrict organization administrations studied were established for more than 10 years and had more than 30 officers. The subdistrict organization administrations with less than 5,000 people and had the income (excluding supporting budget) of

6,000,001 – 12,000,000 baht. Most the subdistrict organization administrations were the third class organization.

The results of the study on practice guidelines for internal financial and accounting controls of subdistrict organization administrations in Chiang Mai Province showed the 5 components of internal accounting and components.

On environment control of the subdistrict organization the mean for organization structure is 3.97, 4.15 for policy and personnel administration, 4.39 for authority, 4.27 for segregation of duties and 4.35 for activity support internal control.

Risk assessment is composed of 3 categories. The mean is 4.20 for objective setting, 4.20 for risk management and 3.98 for risk preventive.

The activity of the subdistrict organization composed of 12 categories and the mean is 4.46 for collection, 4.45 for disbursement, 4.44 for loan, 4.44 for keeping, 3.69 for petty cash, 4.60 for financial report, 4.22 for approval, 4.30 for review, 4.20 for fixed assets, 4.35 for asset preventive, 4.45 for segregation of duties and 4.39 for reconciliation.

On the information and communication the subdistrict organization had internal control that the high level mean is 4.41.

On the monitoring the subdistrict organization had internal control that the high level mean is 4.41.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 การปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจในประเทศไทย	5
2.2 ความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	7
2.3 ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544	14
2.4 ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547	28
2.5 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา	
3.1 ขอบเขตการศึกษา	34
3.2 วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	40

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	42
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	44
ส่วนที่ 3 ข้อมูลการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชี ขององค์การบริหารส่วนตำบล	46
ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติการควบคุมภายใน	95
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	96
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	97
5.3 ข้อค้นพบจากการศึกษา	100
5.4 ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบประเมินการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	110
ภาคผนวก ข ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนด มาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. ๒๕๔๔	124
ภาคผนวก ค แบบสอบถามตามองค์ประกอบการควบคุมภายใน ด้านการเงินและบัญชี 5 องค์ประกอบ	129
ประวัติผู้เขียน	142

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงผลสรุปการทบทวนวรรณกรรม	33
2 แสดงจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่	35
3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	42
4 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	44
5 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม (ด้าน โครงสร้างการจัดองค์กร)	46
6 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม (ด้านนโยบายและวิธีบริหารด้านบุคลากร)	48
7 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม (ด้านการมอบอำนาจ)	51
8 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม (ด้านการแบ่งแยกหน้าที่)	54
9 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม (ด้านการปฏิบัติงานที่สนับสนุนการควบคุมภายใน)	57
10 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการประเมินความเสี่ยง (ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์)	60
11 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการประเมินความเสี่ยง (ด้านการบริหารความเสี่ยง)	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการประเมินความเสี่ยง (ด้านการป้องกันความเสี่ยง)	66
13 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การรับเงิน)	69
14 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การจ่ายเงิน)	71
15 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (เงินยืม)	74
16 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การเก็บรักษาเงิน)	76
17 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายใน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (เงินสดย่อย)	77
18 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การบันทึกบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงิน)	78
19 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การอนุมัติ)	80
20 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การสอบทานงาน)	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (สินทรัพย์ถาวร)	84
22 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การดูแลป้องกันทรัพย์สิน)	85
23 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การแบ่งแยกหน้าที่)	87
24 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม (การกระทบยอด)	89
25 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสาร	91
26 แสดงจำนวนและร้อยละของการควบคุมภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการติดตามและการประเมินผล	93
27 แสดงผลการเปรียบเทียบผลการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	99